

תוכן עניינים

1.	מבוא	3
1.1	הקדמה	3
1.2	מגדר והארגון הבינלאומי	4
1.2.1	מגדר ומקומו בארגונים – רקע	4
1.2.2	העסקה מגוונת	5
1.2.3	מגדר בארגון הבינלאומי	6
1.3	תהליך קבלת החלטות	7
1.3.1	הגדרות ותיאוריות של תהליך קבלת החלטות ארגוני	7
1.3.2	רגשות וסגנונות של תהליך קבלת החלטות	9
1.3.3	תהליכי קבלת החלטות בארגון הבינלאומי	10
1.4	סיכום והשערות המחקר	10
2.	שיטת עבודה	12
3.	ממצאים	12
3.1	בין קבלת החלטות וגיוון מגדרי לבין ביצועי קבוצות ניהול	12
3.2	בין קבלת החלטות וגיוון מגדרי לבין אחריות חברתית	14
3.3	בין קבלת החלטות וגיוון מגדרי לבין חדשנות ארגונית	17
4.	דיון וסיכום	19
4.1	תרומת המחקר המקצועית והאקדמית	22
4.2	בין מגבלות למחקרי המשך	22
	רשימה ביבליוגרפית	23

1. מבוא

1.1 הקדמה

תהליך קבלת ההחלטות נחשב לאחד התהליכים המרכזיים בכל ארגון, נוכח ההשפעה של תהליך זה על החלטות קטנות ויום יומיות, הקובעות את אופיו והנורמות הנקבעות בו, לצד החלטות גדולות יותר, בעלות משמעות גדולה יותר על עתידו של הארגון, אם בטווח הקצר, או הארוך. נוכח כך, מודלים ותיאוריות רבות נבנו במטרה לייעל ולהבין טוב יותר את תהליך קבלת ההחלטות, מצד אחד, וכדי לאפיין צורות שונות וסגנונות שונים של מקבלי החלטות העשויים לשפר או לפגוע בתהליך ותוצאותיו (Driouchi & Bennett, 2011). דברים אלו נכונים אף יותר כאשר בוחנים את תהליך קבלת ההחלטות בארגונים בינלאומיים, אשר עשויים לכלול צוותים של מקבלי החלטות, כמו דירקטוריונים וועדות, אשר החלטותיהם ואיכות החלטותיהם, עשויה להכריע את גורלו של הארגון, המפתח או משמר יציבות בשוק בו הוא פועל (Gordini & Rancati, 2017).

אחד הנושאים המעניינים ביותר בהבנת התהליך, הינו האיזון בין שיקולים רציונליים וקוגניטיביים לבין שיקולים רגשיים ובלתי רציונאליים. איזון, אשר נחשב באופן מסורתי לאחד הבדלים הבסיסיים בין המינים. כיום, התפיסה וההתקדמות בהבנת המגדר שינתה הנחה בסיסית זו, וכיום הרגש כבר בתהליך קבלת ההחלטות איננו עוד המבדיל בין תהליך קבלת ההחלטות 'התיאורטי', כזה המבטא את התיאוריות הרציונליסטיות, לפסיכו-קוגניטיביות, המבטאות את האופן שבו בפועל אנשים, מנהלים ומנהיגים לוקחים החלטות (Urbig, Muehlfeld, Procher & van Witteloostuijn, 2020). כיום, רגשות נחשבות לכלי (בעל היבטים שליליים וחיוביים כאחד) אשר מסוגל לשפר את במידה רבה את התהליך. זאת ועוד, מגדר עשוי ונחשב לא פעם כמכריע בהתמודדות עם מצבים תרבותיים ועל בינלאומיים, אשר יכול להכריע את תוצאתה של החלטה כזו או אחרת (Horak, 2016).

עבודת מחקר זו תבקש ליצור קשר תיאורטי ולבסוף אמפירי-עיוני בין גיוון מגדרי בין מקבלי החלטות בארגונים בינלאומיים, וזאת כדי לבחון לעומק את החשיבות ואת המשמעות של גיוון מגדרי בקרב מקבלי החלטות, ועל כן לתרום למחקר המדעי והמקצועי, המבקש להבין את המתרחש בתוך הארגון שלו ולהביא את מצבו לכדי שיפור. מתוך רציונל זה, שאלת המחקר שנבחרה הינה 'מהי ההשפעה של מגדר על תהליך קבלת ההחלטות בארגון הבינלאומי?' כאשר המגדר או הגיוון המגדרי, ישמש בתור משתנה בלתי תלוי, שתיבחן השפעתו על המשתנה התלוי – תהליך קבלת ההחלטות.

השערת המחקר, כפי שתורחב ותוצג בהרחבה לאחר הסקירה התיאורטית, הינה כי מכיוון שנשים וגברים מחזיקים בתכונות שונות, כישורים ונטיות שונות, כך הסיכוי כי גיוון מגדרי ישפר תהליך קבלת ההחלטות ואת תוצאותיו. כדי לבחון השערה זו (ולהגדיר שלוש השערות מדויקות ומכוונות יותר), יבוצע מחקר תיאורטי, ולאחריו מחקר עיוני-אמפירי אשר יכלול תשעה מאמרים שונים ואמפיריים-כמותיים, אשר בחנו בהקשרים שונים את הקשר בין המשתנים.

המחקר האמפירי לצד המחקר התיאורטי, יפיקו מסקנות ומסקנות אשר עשויות להועיל הן לאנשי המדע הניהולי והן למנהלים ומקבלי החלטות בעצמם. הסקירה התיאורטית, אשר תוצג בפרק זה, תציג בתחילה את המשתנה הבלתי תלוי, מגדר בארגון הבינלאומי, את המאפיינים של מגדר בתוך הארגון, והארגון הבינלאומי, ובשלב שני, את המשתנה התלוי, תהליך קבלת ההחלטות, מאפייניו, ותיאוריות בסיסיות בנושא. עם סיום הסקירה יוצגו בהרחבה השערות המחקר, לפני הצגת שיטת העבודה, הממצאים והדיון בעקבותיהם.

1.2 מגדר והארגון הבינלאומי

1.2.1 מגדר ומקומו בארגונים – רקע

מגדר הינו מושג עתיק יומין, אשר עבור רבים, מהווה ראשית וקודם כל שלב מתוך התפתחות והבנה של יחסי המינים והמשמעות החברתית של תפיסה של יחסי המינים בחברה הנתונה. לפני המגדר היה נהוג להתייחס לחלוקת 'התפקידים המינית'. כלומר, עד שנות ה-60 של המאה ה-20, כלל לא הייתה ההבנה כי קיימים הבדלים מהותיים בין מין למגדר בהגדרה, כאשר הראשון מבטא הבדל ביולוגי חד ממדי בין המינים, ואילו השני מתאר מערכת חברתית-תרבותית מורכבת, המייחסת להבדלים הביולוגיים פערים והבדלים נוספים, הנובעת מהתפיסות החברתיות של אותה חברה (Glass & Cook, 2018).

מאז שינוי תפיסתי זה, החשיבה המגדרית בכלל והפמיניסטית בפרט התפתחה רבות, וכיום יש רבים, תחת התיאוריה הקווירית, מעמידים בספק ומעלים לדיון את עצם המושג של מגדר, ומתארים את הבינאריות המגדרית כספקטרום שבתוכו אף אדם אינו לחלוטין 'רק' אישה או 'רק' גבר, כגישה אחת. גישה נוספת מבטלת לחלוטין את התפיסה הרווחת של מגדר, ומפרידה בין זהות מגדרית, נטייה מינית ומין ביולוגי, כדינמיים וגמישים, באופן אשר הופך את כלל החברה 'לחריגים', ועל כן לא ניתן לשפוט ולמייין אותם בהתאם למגדר שלהם או שלהן. חוסר היכולת למיין מגדרית, בהתאם לתפיסה זו, גם יבטל כל אפשרות להפלות ולהדיר על בסיס מגדרי (Pullen, Thanem, Tyler & Wallenberg, 2016).

בעוד שהתפיסה התיאורטית של מגדר מתפתחת במהירות, המציאות המגדרית מקדמת בקצב איטי יותר. המחשבה הפמיניסטית הייתה קשורה תמיד למאבק מגדרי אל שוויון, תחילה משפטי (הזכות להצביע, הזכות לנהוג וכדומה), תחת הגל הראשון של הפמיניזם, ולאחר מכן, תודעתי וציבורי, כמלחמה המבקשת לא רק לתת שוויון זכויות, אלא גם ייצוג שוויוני, בשיח, בתרבות הפופולארית, ובמרחב הציבורי בכלל (Weatherall, 2020). חלוקת התפקידים המגדרית, כפי שהתבססה בתופעת העיור שלאחר המהפכה התעשייתית ביצעה הפרדות בעלות מאפיינים היסטוריים בדרך שבה האדם מחלק את מרחב המחייה שלו בין המרחב הביתי והפרטי לבין זה הציבורי המבוסס על מערכת היחסים שבין יצרנים וצרכנים, המניעים את המערכת החברתית-כלכלית. הבית למעשה, עוצב כדי להוות מרחב דיכוטומי לציבורי, אשר יאפשר את גידולם הערכי והחם של הילדים (הנדרשים לצורך העתיד הכלכלי של כל חברה ותרבות) וישמש מרגוע ונחמה לגבר, החוזר מהמציאות הקפיטליסטית הקרה ונטולת הרגשות. על כן, האישה, האם הוצבה כאחראית על המרחב הביתי, על טיפול בילדים, בבית וכלל המשימות הסובבות אותו, כמו בישול, ניקיון, חינוך הילדים וכדומה (McDowell, 1983).

כיום, המצב כמובן שונה לחלוטין, התפתחויות חברתיות שונות, שרק חלקן קשורות למאבק הפמיניסטי (למשל, האבדן העצום בחיי אדם במלחמת העולם הראשונה הובילה לצורך ביציאת נשים לשוק העבודה כדי להחליף אותם או לטפל בפצועים שבהם), הובילו לכניסה מתמשכת